

SPORCU ÖĞRENCİLERİN SALDIRGANLIK EĞİLİMLERİ

Yazar

Dr. Fatih KIRKBİR

Editör

Prof.Dr.Mehmet ACET

© Copyright 2020

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN

978-605-258-999-1

Kitap Adı

Sporcu Öğrencilerin Saldırganlık Eğilimleri

Yazar

Dr. Fatih KIRKBİR

Editör

Prof.Dr.Mehmet ACET

Yayın Koordinatörü

Yasin Dilmen

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Yayıncı Sertifika No

47518

Baskı ve Cilt

Sonçag Matbaacılık

Bisac Code

SPO000000

DOI

10.37609/akya.379

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A

Yenişehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM 1

GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırmanın Amacı.....	2
1.2. Araştırmanın Önemi.....	2
1.3. Problem Cümlesi.....	4
1.3.1. Alt Problemler	4
1.4. Hipotezler	5
1.5. Araştırmanın Varsayımları.....	6
1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları	7

BÖLÜM 2

GENEL BİLGİLER.....	9
2.1. Giriş	9
2.2. Spor Psikolojisi.....	11
2.3. Sporda Şiddet.....	12
2.4. Saldırganlık.....	16
2.4.1. Anlamlarına Göre Saldırganlık Türleri	18
2.4.1.1. Sportif Anlama Göre Saldırganlık.....	18
2.4.1.2. Biyolojik Anlama Göre Saldırganlık	20
2.4.1.2.1. Artmış Fizyolojik Uyarılma.....	20
2.4.1.2.2. Cinsel Uyarılma	20
2.4.1.2.3. Ağrısız Uyarılma.....	21
2.4.1.2.4. İlaçlar ve Diğer Maddelerle Uyarılma.....	21
2.4.1.2.5. Beyin Anatomisi, Nörotransmitterler ve Hormonların Etkisi ...	22

2.4.1.3. Psikolojik Anlamına Göre Saldırganlık....	22
2.4.1.3.1. Engellenme	23
2.4.1.3.2. Doğrudan Proveke Edilme	25
2.4.1.3.3. Saldırganlık Gösteren Örneklere Maruz Kalma	25
2.4.1.4. Sosyolojik Anlamına Göre Saldırganlık ...	26
2.4.2. Saldırganlık Türleri	27
2.4.2.1. Araçlı Saldırganlık.....	27
2.4.2.2. Düşmanlık İçeren Saldırganlık.....	28
2.4.2.3. Atılğanlık	29
2.4.3. Saldırganlığın Kaynağı ve Oluşumu	30
2.4.4. Saldırganlık Kuramları	32
2.4.4.1. İçgüdü Kuramı.....	32
2.4.4.1.1. Katarsis.....	33
2.4.4.2. Sosyal Öğrenme Kuramı	34
2.4.4.3. Biyolojik Kuram.....	36
2.4.4.4. Engellenme Saldırganlık Kuramı	37
2.4.5. Saldırganlığı Etkileyen Faktörler.....	39
2.4.6. Saldırganlığın Nedenleri	43
2.4.6.1. Davranış Türü	44
2.4.6.2. Taraftarlık	44
2.4.6.3. Holiganlık.....	45
2.4.6.4. Çevresel Nedenler	46
2.4.6.4.1. Hava Kirliliği	47
2.4.6.4.2. Gürültü.....	47
2.4.6.4.3. Kalabalık	47
2.4.6.5. Alkol, Uyuşturucu ve İlaçların Etkisi.....	48
2.4.7. Saldırganlığın Psikolojik Nedenleri	48

2.4.7.1. Mensubiyet Duygusu	48
2.4.7.2. Engellenme.....	49
2.4.7.3. Cinsiyet farklılığı	50
2.4.7.4. Erotizm	50
2.4.7.5. Algılar	50
2.4.7.6. Kitle Faktörü	51
2.4.7.7. Kitlelerin Büyüklüğü.....	51
2.4.7.8. Kişilik	51
2.4.8. Sporda Saldırganlık.....	52
2.4.8.1. Sporda Saldırganlık ve Şiddet İlişkisi.....	53
2.5. Alanla İlgili Yapılan Bilimsel Çalışmalar	55
2.5.1. Yurt İçinde Yapılan Bilimsel Çalışmalar.....	55
2.5.2. Yurt Dışında Yapılan Bilimsel Çalışmalar	71

BÖLÜM 3

GEREÇ VE YÖNTEM	77
3.1. Araştırma Modeli	77
3.2. Evren ve Örneklem.....	77
3.3. Araştırma Grubu.....	78
3.4. Araştırma Tekniği ve Protokol	79
3.5. Veri Toplama Araçları	80
3.6. İstatistik Yöntem	81

BÖLÜM 4

BULGULAR.....	83
4.1. Deneklerin Genel Özellikleri.....	83
4.1.1. Yaş Durumuna Göre	
Sporcuların Genel Özellikleri.....	83

4.1.2. Cinsiyet Durumuna Göre	
Sporcuların Genel Özellikleri.....	83
4.1.3. Spor Türüne Göre	
Sporcuların Genel Özellikleri.....	84
4.1.4. Spor Yapma Yılına Göre	
Sporcuların Genel Özellikleri.....	84
4.2. Hipotez 1: Yaşa Göre	
Sporcuların Yıkıcı Saldırganlık Puanları	85
4.3. Hipotez 2: Yaşa Göre	
Sporcuların Atılmanlık Puanları	86
4.4. Hipotez 3: Yaşa Göre Sporcuların	
Edilgen Saldırganlık Puanları.....	86
4.5. Hipotez 4: Yaşa Göre Sporcuların	
Genel Saldırganlık Puanları.....	87
4.6. Hipotez 5: Cinsiyete Göre Sporcuların	
Yıkıcı Saldırganlık Puanları	88
4.7. Hipotez 6: Cinsiyete Göre	
Sporcuların Atılmanlık Puanları	89
4.8. Hipotez 7: Cinsiyete Göre Sporcuların	
Edilgen Saldırganlık Puanları.....	89
4.9. Hipotez 8: Cinsiyete Göre	
Sporcuların Genel Saldırganlık Puanları	90
4.10. Hipotez 9: Spor Türüne Göre	
Sporcuların Yıkıcı Saldırganlık Puanları	91
4.11. Hipotez 10: Spor Türüne Göre	
Sporcuların Atılmanlık Puanları	91
4.12. Hipotez 11: Spor Türüne Göre	
Sporcuların Edilgen Saldırganlık Puanları	92

4.13. Hipotez 12: Spor Türüne Göre	
Sporcuların Genel Saldırganlık Puanları	93
4.14. Hipotez 13: Spor Yapma Yılına Göre	
Sporcuların Yıkıcı Saldırganlık Puanları	94
4.15. Hipotez 14: Spor Yapma Yılına Göre	
Sporcuların Atılğanlık Puanları	94
4.16. Hipotez 15: Spor Yapma Yılına Göre	
Sporcuların Edilgen Saldırganlık Puanları	95
4.17. Hipotez 16: Spor Yapma Yılına Göre	
Sporcuların Genel Saldırganlık Puanları	96

BÖLÜM 5

TARTIŞMA	97
5.1. Hipotez 1: Yaşa Göre	
Sporcuların Yıkıcı Saldırganlık Puanları.....	97
5.2. Hipotez 2: Yaşa Göre	
Sporcuların Atılğanlık Puanları	97
5.3. Hipotez 3: Yaşa Göre	
Sporcuların Edilgen Saldırganlık Puanları	98
5.4. Hipotez 4: Yaşa Göre	
Sporcuların Genel Saldırganlık Puanları	99
5.5. Hipotez 5: Cinsiyete Göre	
Sporcuların Yıkıcı Saldırganlık Puanları.....	99
5.6. Hipotez 6: Cinsiyete Göre	
Sporcuların Atılğanlık Puanları	100
5.7. Hipotez 7: Cinsiyete Göre	
Sporcuların Edilgen Saldırganlık Puanları	101

5.8. Hipotez 8: Cinsiyete Göre	
Sporcuların Genel Saldırganlık Puanları	102
5.9. Hipotez 9: Spor Türüne Göre	
Sporcuların Yıkıcı Saldırganlık Puanları	102
5.10. Hipotez 10: Spor Türüne Göre	
Sporcuların Atılğanlık Puanları	103
5.11. Hipotez 11: Spor Türüne Göre	
Sporcuların Edilgen Saldırganlık Puanları	104
5.12. Hipotez 12: Spor Türüne Göre	
Sporcuların Genel Saldırganlık Puanları	105
5.13. Hipotez 13: Spor Yapma Yılına Göre	
Sporcuların Yıkıcı Saldırganlık Puanları	105
5.14. Hipotez 14: Spor Yapma Yılına Göre	
Sporcuların Atılğanlık Puanları	106
5.15. Hipotez 15: Spor Yapma Yılına Göre	
Sporcuların Edilgen Saldırganlık Puanları	107
5.16. Hipotez 16: Spor Yapma Yılına Göre	
Sporcuların Genel Saldırganlık Puanları	107
6.1. Sonuç	109
SONUÇ VE ÖNERİLER	109
KAYNAKÇA	113
EKLER	123

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

Akt.	Aktaran
SPSS	Statistical Package for Social Sciences
vd.	Ve diğerleri
vb.	Ve benzeri
ark.	Arkadaşları
öte.	Ötekiler

KAYNAKÇA

1. Acet, M. (2005). *Sporda Saldırganlık ve Şiddet*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
2. Acet, M. (2005). *Sporda Saldırganlık ve Şiddet*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları. Akt: ARIK, A.: Motivasyon ve Heyecan Ders Notları, s. 198, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
3. Acet, M., Akkoyunlu, Y., Kalkavan, A., Koç, H. (2010). Üniversitelerarası Salon Futbolu Müsabakalarına Katılan Bayan Futbolcuların Sporda Saldırganlık ve Şiddet Anlayışlarının Araştırılması. *11. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi*, 10-12 Kasım 2010, Antalya.
4. Acet, M., Kalkavan, A., Koç, H., Demirel, P., Şinforoğlu, O.T., (2006). Okullararası Yarışmalarda Dereceye Giren Sporcu Erkek Öğrencilerin Sporda Saldırganlık ve Şiddet İle İlgili Görüşlerinin Araştırılması, *Bildiri Kitabı*, 9. Uluslar arası Spor Bilimleri Kongresi, Muğla Üniversitesi, Atatürk kültür Merkezi, 3-5 Kasım, 899-904.
5. Açak, M. (2011). *İşitme Engelli ve İşitme Engelli Olmayan Futbolcuların Benlik Saygıları ve Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi*. Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
6. Afyon, Y. A., Özkan, H. ve Yıldız, S. M. (2005). Profesyonel Futbol Takımlarının Saldırganlık Düzeylerinin Karşılaştırılması. *Fırat Üniversitesi Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*. Cilt.3.,3.
7. Aktaş vd. (2004). Profesyonel Erkek Basketbolcuların Saldırganlık Düzeyleri İle Maç Başarıları Arasındaki İlişkinin Araştırılması. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. II, (3), 127-134.
8. Altuner, D. ve ark. (2009). Madde Kullanımı ve Suç İlişkisi: Kesitsel Bir Araştırma. *Tıp Araştırmaları Dergisi*. 7 (2),87-94.
9. Anders L. Sønderlund, Kerry O'Brien, Peter Kremer, Bosco Rowland, Florentine De Groot, Petra Staiger, Lucy Zinkiewicz, Peter G. Miller (2014).

The association between sports participation, alcohol use and aggression and violence: A systematic review. *Journal of Science and Medicine in Sport*. 17, 2– 7.

10. Arkonaç, A.S. (1998). *Sosyal Psikoloji*. İstanbul: Alfa Basımevi.
11. Arslan, C., Hamarta, E., Arslan, E., Saygın, Y. (2010). Ergenlerde Saldırganlık ve Kişilerarası Problem Çözmenin İncelenmesi. *İlköğretim Online*, 9(1), 379-388.
12. AÜAÖF (1993). *Spor Psikolojisi*. Eskişehir: Açık Öğretim Fakültesi Yayınları
13. AÜAÖF (2012). *Spor Bilimlerine Giriş*. Eskişehir: Açık Öğretim Fakültesi Yayınları
14. AÜAÖF (2013). *Sosyal Psikolojisi*. Eskişehir: Açık Öğretim Fakültesi Yayınları
15. Aydın, B. (1991). Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerini Açısından Atılganlık Seviyesinin İncelenmesi. *M.Ü Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, Sayı: 3, 25-36.
16. Balcıoğlu, İ. (2003). *Sporun Sosyolojisi ve Psikolojisi*. İstanbul: Bilge Yayınları.
17. Balcıoğlu, İ., (2001), *Şiddet ve Toplum*, Bilge Yayınları, 45-46. 3.Baskı , İstanbul.
18. Bandura, A. (1973). *Aggression: A Social Learning Analysis*. New Jersey: Prantice-Hall.
19. Başer, E. (1998). *Uygulamalı Spor Psikolojisi*. Ankara: Bağırhan Yayınevi.
20. Baumann, S. (1994). *Uygulamalı Spor Psikolojisi*. (Çev. C. İkizler, A.O. Özcan). İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.
21. Bayram, Y. (2012). *Spor Yapan ve Yapmayan 14-18 Yaş Grubu Öğrencilerin Saldırganlık Tutumlarının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.
22. Björkqvist, Kaj, Kirsti M. J. Lagerspetz ve Ari Kaukiainen. (1992). Do Girls Manipulate and Boys Fight?. *Developmental Trends in Regard to Direct and Indirect Aggression. Aggressive Behavior*. 18: 117-127.
23. Bostan, G., Kılıçgil, E. (2008). Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokulu Öğrencisi Olan Ve Olmayan Ankara Üniversitesi Öğrencilerinin Saldırganlık Boyutları. *Sportmetre, Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2008 3 : 133-140.

24. Catharina P. Cross ve Anna Campbell (2011). Women's Agression. *Agres-sion and Violent Behaviour*.16, 390-39.
25. Cengiz vd. (2008). Futbol Hakemlerinin Saldırganlık Tiplerinin Klasman Düzeylerine Göre İncelenmesi. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi*, Cilt 2, Sayı 2.
26. Cengiz, R. (2004). *Futbol Antrenörlerinin Saldırganlık Türleri ve Şiddet Olaylarına Bakış Açıları. Yayımlanmamış Yüksek Li-sans Tezi*. Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
27. Cox, R. H. (1985). *Sport Psychology*. Dubuque, Iowa: Wm. C. Brown
28. Cüceloğlu, D. (2005). *İnsan ve Davranışı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
29. Dalbudak, İ. (2012). *13-15 Yaş Arası Görme Engelli Sporcuların Stres ve Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
30. Dawn E. Stephens, Brenda Jo Light Bredemeier (1996). Sport Psychology Moral Atmosphere and Judgments About Aggression in Girls' Soccer: Re-lationships Among Moral and Motivational Variables. *JSEP Journal of Sport and Exercise Psychology*, Volume 18, Issue 2, June 1996.
31. Demirel, P., Kalkavan, A., Acet, M., Koç, H. ve Şinforoğlu, O.T. (2006). Okullar arası Yarışmalarda Dereceye Giren Sporcu Kız Öğrencilerin Spor-da Saldırganlık ve Şiddet ile İlgili Görüşlerinin Araştırılması. *9. Ulusla-rarası Spor Bilimleri Kongresi Bildiri Kitabı*, 3-5 Kasım 2006, Muğ-la. 854-857.
32. Dervent, F. (2007). *Lise Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeyleri ve Sportif Aktivitelere Katılımla İlişkisi*, Gazi Üniversitesi, Yüksek Li-sans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara
33. Dervent, F., Arslanoğlu, E., Şenel, Ö. (2010). Lise Öğrencilerinin Saldırgan-lık Düzeyleri ve Sportif Aktivitelere Katılımla İlişkisi (İstanbul İli Örneği). *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, Cilt 7, Sayı 1, 521-533
34. Doğan, O. (2005). *Spor Psikolojisi*. Adana: Nobel Kitabevi.
35. Donat Bacioğlu, S. ve Özdemir, Y. (2012). İlköğretim Öğrencilerinin Sal-dırgan Davranışları İle Yaş, Cinsiyet, Başarı Durumu ve Öfke Arasındaki İlişkiler. *ULUSLARARASI E-DERGİ Eğitim Bilimleri Araştırma Dergisi*, Cilt:2 Sayı:2.
36. Duque, Luis.F., Joanne Klevens ve Clemencia Ramirez. (2003). Overlap and Correlates of Different Types of Aggression Among Adults: Results From A Cross-Sectional Survey In Bogotá, Colombia. *Aggressive Behavior*. 29, 191-201.

37. Dürdane, D. (2011). *Futbol Seyircisinde Saldırganlık Davranışlarının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
38. Efiltili, E.(2008). Orta Öğretim Kurumlarında Okuyan Öğrencileri Saldırganlık Ve Denetim Odağının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19, 213-230.
39. Erdemli, A. (1995). *İnsan, Spor ve Olimpizm*. İstanbul: Sarmal Yayınları.
40. Erdoğdu, M.Y.(2010). Öğrencilerin Saldırganlık Eğilimlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmeleri. *International Conference on New Trends in Education and Their Implications*, 11-13 November, Antalya.
41. Eroğlu, S. E. (2009). Saldırganlık Davranışının Boyutları ve İlişkili Olduğu Faktörler: Lise ve Üniversite Öğrencileri Üzerine Karşılaştırmalı Bir Çalışma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt:21, 205-221.
42. Eroğlu, S. E. (2009). *Saldırganlık Davranışının Boyutları ve İlişkili Olduğu Faktörler: Lise ve Üniversite Öğrencileri Üzerine Karşılaştırmalı Bir Çalışma*. Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
43. Ersoy, A., Tazegül, Ü., Sancaklı, H. (2012). Güreşçilerin Saldırganlık Düzeylerinin Sosyo-Demografik Açidan İncelenmesi (Ankara İli Örneği). *Uluslar arası İnsan Bilimleri Dergisi*, Cilt 9, Sayı 1, 385-397.
44. Erşan E.E., Doğan O., Doğan S. (2009). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin Sosyodemografik Açidan Değerlendirilmesi. *Cumhuriyet Tıp Dergisi*, 2009; 31: 231-238.
45. Fişek, K. (1983). *Spor Yönetimi*. Ankara:SBF Yayınları, No: 525.
46. Fromm E. (2011) *İnsandaki Yıkıcılığın Kökenleri*. (Çev. Ş. Alpagut.) İstanbul: Payet Yayınları.
47. Gacar, A. ve Coşkun Z. (2010). Güreşçilerin Atılganlık Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *E-Journal of New World Sciences Academy*, Cilt: 5 Sayı: 3, 195-203.
48. Green, Laura R., Deborah R., Richardson ve Tania Lago. (1996). "How Do Friendship, Indirect and Direct Aggression Relate?". *Aggressive Behavior*, 22: 81-86.
49. Gümüşdağ, H. (2004). *Profesyonel Futbolda Fauller ve Saldırganlık Teorileri Bakımından Değerlendirilmesi*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

50. Güner, B.Ç. (2006). *Takım Sporları ve Bireysel Sporlar Yapan Sporcuların Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. 19 Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı.Samsun.
51. Güner, B.Ç. (2006). *Takım Sporları ve Bireysel Sporlar Yapan Sporcuların Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. 19 Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı.Samsun. Akt: Roadburg, A., (1980) . Factors Precipitating Fan Violence: A Comparison of Professional Soccer in Britain and North America. *British Journal of Sociology*, 31(5),265-276
52. Harleigh, B.T. (1964). *Sosyal Grup Çalışması: Prensipler Ve Tatki-batı*. (Çev. N. Ulusoy). Ankara: Gürsoy Basımevi.
53. Hortaçsu, N. (1998). *Grup İçi ve Gruplar Arası Süreçler*. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
54. İkizler, C. Karagözoğlu, C. (1997) *Sporda Başarının Psikolojisi*. İstanbul: Alfa Basım Yayım.
55. Kabak, F. (2009). *Ergenlerde Spora Katılımın Saldırgan Davranış-lar Üzerine Etkilerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Adana.
56. Kalkavan, A. Acet, M. Özdilek, Ç. Karavelioğlu, M. B. Koç, H. Şinforoğlu O. T. (2007). Minik ve Miniminiklerde Lig Müsabakalarına Katılan Fut-bolcuların Sporda Saldırganlık ve Şiddet Anlayışlarının İncelenmesi. *Fer-nerbahçe Spor Kulübü 100. Yıl Spor ve Bilim Kongresi Bildiri Kitabı*.
57. Karaca, M. (2007). *Organizasyonlarda Saldırgan Davranışlara Maruz Kalma ve Mağdurların Kişiliğiyle İlişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
58. Karasar, N. (2000). *Bilimsel Araştırma Yöntemi (10. Baskı)*. Anka-ra: Nobel Yayın Dağıtım
59. Karasüleymanoğlu, A. (1989). *Yeni Boyutlarıyla Spor*. Ankara: Engin Yayınları.
60. Karataş, H., Öztürk, C. (2009). Sosyal Bilişsel Teori İle Zorbalığa Yaklaşım. *DEYHYO ED*, 2 (2), 61-74.
61. Karataş, Z. (2008). Lise Öğrencilerinde öfke ve saldırganlık. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17 (3), 277-294.

62. Karayılmaz, A. (2006). *Amatör Küme Futbolcularını Saldırganlığa İten Psiko-Sosyal Nedenler*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
63. Kaya, Z. (2001). *Meslek Lisesi Öğrencilerinin Atılgaanlık ve Sürekli Kaygı Düzeylerinin Karşılaştırılması Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
64. Kesen, N. F., Deniz, M. E. ve Durmuşoğlu, N. (2007). Ergenlerde Saldırganlık ve Öfke Düzeyleri Arasında İlişki: Yetiştirme Yurtları Üzerinde Bir Araştırma. Selçuk Üniversitesi, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:17, ss.353-364.
65. Kılıçarslan, S. (2009). *İlköğretim 7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Akılcı Olmayan İnançları İle Saldırganlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
66. Kırmoğlu, H ve ark.(2008).Lise Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin Spora Katılım Düzeylerine Göre İncelenmesi. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi*, Cilt 2, Sayı 2.
67. Koç, Ş. (1994). *Spor Psikolojisine Giriş*. İzmir: Saray Medikal Yayıncılık.
68. Konter, E. (1995). *Sporda Motivasyon*, İzmir: Saray Medikal Yayıncılık.
69. Konter, E. (2006). *Spor Psikolojisi El Kitabı*. Ankara: Nobel Yayınevi.
70. Kozanoğlu, C. (1996). *Türkiye’de Futbol*. “Bu Maçı Alıcaz. İstanbul: İletişim Yayıncılık.
71. Köknel, Ö. (1982). *Kaygıdan Mutluluğa Kişilik*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
72. Köknel, Ö. (1996). *Bireysel ve Toplumsal Açından Şiddet*. İstanbul: Altın Kitaplar.
73. Kuru, E. (2000). *Sporda Psikoloji*. Ankara: Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Basımevi.
74. Martin, R., Watson, D. & Wan, C. K. (2000). A three-factor model of trait anger: Dimensions of affect, behavior and cognition. *Journal of Personality*, 68, 870-897.
75. Menteş, A. (2007). *Lise Öğrencilerinin Atılgaanlık Düzeyine Spordan Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

76. Meysam Rahimizadeh, Batoul Arabnarmi, Mehran Mizany, Mehdi Shah-bazi, Zahra Kaviri Bidgoli (2011). Determining the difference of aggression in Male & Female, athlete and non-athlete students. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 30, 2264 – 2267.
77. Mihaela Rodica Marasescu (2013). Athletes' Involvement in Violence and Aggression within the Context of Sports Competition. *Contemporary Readings in Law and Social Justice Volume 5(2)*, 183-188.
78. Morgan, C.T. (1980). *Psikolojiye Giriş* (Çev.: Arıcı H., ve öte.), Ankara :Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
79. Motahareh Moslehi, Abdulamir Saiiari, Fatemeh Marashiyani (2011). Study of the relationship between Kyphosis, anxiety, depression and aggression of high school boy students. *Procedia Social and Behavioral Science*. 15,1798–1801.
80. Orhun, A. (1991). *Pedagojik Açısından Performans Sporunu*, (Der: Erdemli, A.) Spor Felsefesine Yeni Yaklaşımlar. İstanbul: Meya Yayınları.
81. Öncü, E. (2002). *Türkiye Profesyonel Futbol 1. Süper Ligi 2001-2002 Futbol Sezonunda Müsabaka Ortamında Sergilenen Saldırgan Davranışların Hangi Faktörlere Bağlı Olarak Değiştiğinin Tespit Edilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
82. Özbaydar, S. (1983). *İnsan Davranışlarının Sınırları ve Spor Psikolojisi*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
83. Özdevecioğlu, M. ve Y.Yalçın.(2010). Spor Tatmininin Sporcuların Stres ve Saldırganlık Düzeyleri Üzerindeki Etkisi, *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4(1):48-61.
84. Özen, Ü. Eygü, H. ve Kabakuş A.K. (2013). Üniversite Öğrencilerinin Spor-da Şiddet ve Saldırganlık Algıları. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi*, Sayı 7, Ocak 2013.
85. Özerkan, K. N. (2004). *Spor Psikolojisine Giriş*, Temel Kavramlar. İstanbul: Nobel Yayınları.
86. Özkatar Kaya. E. (2010). *18-25 Yaş Arası İştme Engelli Sporcuların Stres ve Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
87. Russell, G. W. (2008). *Aggression in the Sports World: A Social Psychological Perspective*, Department of Psychology & Neuroscience, University of Lethbridge, Canada.

88. Saçaklı, M. (1994), “*Psikolojik ve Sosyolojik Açından Sporda Şiddet*”, 1. Olimpik Akademi Dergisi, TMOK Yayınları, Sayı: 1-2, 22-30.
89. Solak, N. (2011). *Spor Yapan ve Yapmayan Ortaöğretim Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeyleri İle Empatik Eğilim Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Çorum İli Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
90. Steffgen, G., Recchia, S., Viechtbauer, W. (2013). The Link Between School Climate and Violence in School: A Meta-Analytic Review. *Aggression and Violent Behavior*, 18(2), 300-309.
91. Şahan, M. (2007). *Lise Öğrencilerinde Saldırganlığı Yordayan Bazı Değişkenlerin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
92. Şahin H. M. (2003). *Sporda Şiddet ve Saldırganlık*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
93. Şahin, E. S. (2007). *Psikolojik İhtiyaçları Farklı Lise Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeyleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
94. Şenyüzlü, E. (2013). *Üniversite öğrencilerinde spora katılımın saldırgan davranışlar üzerine etkilerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.
95. Talimciler, A. (2003). *Türkiye’de Futbol Fanatizmi ve Medya İlişkisi*. İstanbul: Bağlam Yayınları.
96. Tekin, A., Tekin, G. ve Eliöz, M. (2011). Kick-Boksörlerin Çeşitli Değişkenlere Göre Öfke ve Saldırganlık Düzeylerinin Araştırılması. *Türkiye Kickboks Federasyonu Spor Bilimleri Dergisi*, 4(1), 34-48.
97. Tiryaki, Ş. (2000). *Spor Psikolojisi, Kavramlar, Kuramlar ve Uygulama*. Mersin: Eylül Kitap ve Yayınevi.
98. Tiryaki, Ş. (2000). *Spor Psikolojisi, Kavramlar, Kuramlar ve Uygulama*. Mersin: Eylül Kitap ve Yayınevi. Akt: Lorenz, K. (1966). *On Agresion*, Harcourt, Brace and World.
99. Topuz, R. (2008). *Amatör Futbol Oyuncularının Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
100. Tutkun, E. vd. (2010). Takım Sporları ve Bireysel Sporlar Yapan Sporcuların Saldırganlık Düzeylerinin Değerlendirilmesi. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 23-29.

101. Tuzgöl, M. (1998). *Ana- Baba Tutumları Farklı Lise Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
102. Yalçın, Y. (2009). *Spor Tatmininin Sporcuların Stres ve Saldırganlık Düzeyleri Üzerindeki Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
103. Yaşankul, N. (2007). *İlköğretim 4. Ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Saldırganlık Eğilimleri Ve Eğitim Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi. İstanbul.
104. Yetim, A (2011). *Sosyoloji ve Spor*. Akt: Coakley, Joy J., *Spor In Society, Issues and Controversies*, College Publishing, Santa Clara, 1986.
105. Yetim, A. (2011). *Sosyoloji ve Spor*. Ankara: Berikan Yayınevi.
106. Yıldırım, H. L. (2009). *Futbol Antrenörlerinin Saldırganlık Olaylarına Bakış Açıları*. Yüksek Lisans Tezi. Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
107. Yıldız, S. (2009). *Spor Yapan ve Yapmayan Ortaöğretim Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
108. Yılmaz, İ. (2008). *Endüstri Meslek Lisesi Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin Çok Boyutlu Olarak İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
109. Yılmaz, S. (2013). *Spor Yapan ve Yapmayan Ortaöğretim Öğrencilerinin Empatik Eğilimleri İle Saldırganlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
110. Zani, B. ve Kirchler, E. (1991). When Violence Overshadows The Spirit of Sporting Competition: Italian Football Fans and Their Clubs. *Journal of Community and Applied Social Psychology*, Vol.1. 5-21.